

Ks. dr hab. Andrzej Łuczyński, prof. KUL
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pana mgr Kamila Wnuka

***Rola menedżerów mediów społecznościowych na przykładzie youtuberów
w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych***

**przygotowanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Sławomira Futymy, prof. UAM
oraz promotora pomocniczego dr Zbigniewa Rudnickiego**

Uwagi wstępne

Niniejszą recenzję dysertacji doktorskiej Pana mgr Kamila Wnuka wykonałem na pisemne zlecenie Rady Naukowej Dyscypliny Pedagogika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na podstawie uchwały z dnia 13 czerwca 2023 roku (pismo Pani prof. dr hab. Agnieszki Cybał-Michalskiej – Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Pedagogika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Recenzję rozprawy sporządziłem po szczegółowym zapoznaniu się z treścią przekazanego egzemplarza.

Ocena ogólna

Przedłożoną mi do recenzji rozprawę doktorską napisano pod kierunkiem naukowym Pana dra hab. Sławomira Futymy, prof. UAM. Przedmiotem badań Doktoranta była rola menedżerów mediów społecznościowych na przykładzie youtuberów w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych.

Trudno jest dzisiaj wskazać obszar życia człowieka, który w ostatnich dekadach nie uległby gruntownym przeobrażeniom. Zwłaszcza rozwój nowych technologii informacyjnych ma znaczący wpływ na styl i jakość życia człowieka. Współczesny świat oferuje młodym ludziom wiele możliwości w dziedzinie własnego rozwoju, zdobywania wiedzy oraz nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych. Wszystko to jest możliwe głównie dzięki środkom masowego przekazu, wśród których dominujące miejsce zajmuje Internet (portale społecznościowe), ze swą wprost nieograniczoną liczbą ofert, praktycznie w każdej dziedzinie życia. Powszechna dostępność mediów cyfrowych, zwłaszcza w formie mobilnej, wywiera znaczący wpływ zwłaszcza na młode pokolenie, które obecnie funkcjonuje między światem realnym i światem wirtualnym, w którym zaspokaja swoje młodzieńcze potrzeby, spędza czas wolny, poszukuje akceptacji i buduje poczucie przynależności. Ekspansja nowych technologii komunikacyjnych daje zatem obecnie jednostce wprost nieograniczoną możliwość wymiany informacji w wymiarze globalnym oraz realizacji własnych zainteresowań i aspiracji zawodowych. Media społecznościowe stały się obecnie powszechne i mogą być pomyślnie wykorzystywane w różnych obszarach funkcjonowania człowieka, w tym również w edukacji gdzie mogą zostać skutecznie stosowane w procesie upowszechniania wartościowych stylów życia i animacji

społecznokulturalnej. Pomagają uczestnikom procesu edukacji w interaktywnym zaangażowaniu i w zbliżeniu się do rzeczywistości otaczającego ich świata oraz przełamania barier i odmienności kulturowych.

Szybki postęp technologiczny, jaki obecnie zachodzi w obszarze komunikacji i wymiany informacji, nieodwracalnie zmienia życie nie tylko poszczególnych jednostek, ale całych społeczeństw, uwidaczniając potrzebę tworzenia tzw. społeczeństwa współpracy. Oddolna, długotrwała współpraca różnych grupy osób na bazie nowych technologii staje się jednym z nowych trendów zmieniających społeczną, kulturową i gospodarczą orientację młodych dorosłych poprzez interakcje technologiczną. Prowadzi to do współpracy społecznej w kulturze postcyfrowej opartej na modelach wspólnego tworzenia i wymiany (dóbr, informacji, usług) za pośrednictwem mediów społecznościowych. W rzeczywistości, w której przychodzi obecnie funkcjonować młodym dorosłym dominuje permanentna obserwacja zachowań ludzi przez firmy i menedżerów mediów społecznościowych, a wszystko po to, aby móc przewidzieć zachowania i potrzeby danej osoby, w celu odpowiedniego ich ukierunkowania i modelowania. Uchwycenie zatem roli menedżerów mediów społecznościowych (youtuberów) na tle złożonych procesów „usieciowionego marketingu” (tworzenia, produkcji, dystrybucji, handlu, konsumpcji), staje się obecnie ważnym zadaniem w obrębie szeroko rozumianej tzw. edukacji społecznej, która ma usprawnić i ułatwić proces zdobywania wiedzy oraz opanowania umiejętności twórczych młodym dorosłym. Obecnie niezwykle aktualnym problemem pozostaje dostrzeganie kwestii związanych z uczestnictwem młodych ludzi w otwartej (anonimowej) współpracy w Internecie (dzielenia się wiedzą), która może być postrzegana, bądź jako swoista pułapka społeczna, albo też okazja do ludzkiej kooperacji, wspólne pracujących jednostek, aby osiągnąć określone cele np. dzielenia się wiedzą, bądź realizacji tzw. produkcji partnerskiej, obejmującej potencjalne działania społeczne poprzez technologię.

Uczynienie przedmiotem badań własnych przez mgr Kamila Wnuka roli menedżerów mediów społecznościowych na przykładzie youtuberów w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych zasługuje na uznanie; przyczynia się bowiem nie tylko do rozpoznawania specyfiki i efektywności procesów edukacyjnych zachodzących w obrębie mediów społecznościowych, ale przede wszystkim do dokonywania kluczowych analiz związanych ułatwianiem i negocjowaniem postaw społecznych (facylitacją) w procesie rozwoju młodych dorosłych, co dowodzi wnikliwości oraz dużej znajomości przedstawionego problemu i jego uwarunkowań. W rezultacie Doktorant przygotował dysertację doktorską ważną i wartościową pod względem poznawczym i prakseologicznym.

Oryginalność rozprawy

Doktorant w swojej dysertacji wnikliwie omówił – o czym już wspominałem w niniejszej recenzji – rolę menedżerów mediów społecznościowych (youtuberów, tiktokerów) w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych. Z przeprowadzonych przez doktoranta analiz wynika, iż wieloletnia praktyka i nagromadzone doświadczenie menedżerów mediów społecznościowych, zaowocowało wypracowaniem przez wielu z nich realnego i oryginalnego „systemu” oddziaływań

(facylitacji, negocjacji) w przestrzeni mediów społecznościowych (s.130-143). Pozwala im to odpowiednio ukierunkować i dostosować (spersonalizować) treści przekazywane w mediach społecznościowych, licznemu audytorium – młodych dorosłych, zakładając, że będą one oddziaływać na ich emocję, motyw, rozumowanie oraz dokonywane wybory w różnych obszarach życia. Ważnym i nowatorskim aspektem rozprawy doktorskiej jest przedstawienie przez jej Autora w sposób wnikliwy i obiektywny, pozytywnych, jak i negatywnych stron roli youtuberów oraz tiktokerów w procesie facylitacji młodych dorosłych w mediach społecznościowych, przy jednoczesnej prezentacji potencjalnych koncepcji rozwoju kultury cyfrowego narcyzmu, uwzględniając przy tym praktyki współdziałania i negocjowania postaw społecznych. Niemniej ważnym elementem dysertacji jest skoncentrowanie się Autora na oddolnym i długotrwałym współdziałaniu w grupie, dla której zostały przypisane określone modele relacji dzięki współpracy zapośredniczonej przez technologię. Jak zauważa Autor, wymiar mikrostruktury staje się punktem odniesienia przy ocenie sukcesu, jak i miejscem lokowania oczekiwań czy aspiracji życiowych jednostki. Prowadzi to do stwierdzenia, że dokonujący się tu procesy socjalizacji, transmisji kulturowej, kontroli społecznej, kształtowania osobowości czy wzorów zachowań, mają istotny wpływ na cały system społeczny. W tym kontekście można zauważyć wnikliwość przeprowadzonych analiz zawartych w dysertacji, a dotyczących jednej z kluczowych kwestii, właściwego zrozumienia menedżerów mediów społecznościowych na przykładzie youtuberów, jak i rozpoznania „wyuczonych” praktyk stosowanych przez nich w sieci.

Mgr Kamil Wnuk słusznie zauważa, że mimo wieloletniego funkcjonowania w przestrzeni społecznej tzw. nowych mediów, rola menedżera mediów społecznościowych (youtuberów, tiktokerów) w procesie integralnego rozwoju młodych dorosłych, nie została jeszcze dobrze rozpoznana (s. 17-18), nie powstały też dotąd zwarte opracowania (poza serią artykułów podejmujących różne nie zawsze powiązane ze sobą zagadnienia z tej problematyki), poświęcone całościowo roli, zaangażowaniu i wynikom oddziaływań menedżerów mediów społecznościowych w kulturze postcyfrowej; obejmującej obszar oddziaływań edukacyjnych, społeczno-kulturowych, ale również samorozwojowych i marketingowych. W związku z powyższym, podjęcie przez Doktoranta problemu zawartego w temacie pracy jest niezwykle trafne i dowodzi, że doskonale zna stan badań w wymienionym zakresie oraz jest dociekliwym badaczem, dostrzegającym obszary jeszcze w pedagogice wystarczająco nierozpoznane i nieopracowane. W dysertacji Autor dowodzi, że posiada bogatą wiedzę zarówno z zakresu funkcjonowania nowych mediów, jak i z zakresu nauk pedagogicznych, z dużą wprawą potrafił wykorzystać w opracowaniu podjętego przez siebie problemu badawczego.

Rozprawę przygotowaną przez Doktoranta z pełnym przekonaniem uznaję za wartościową i oryginalną. Bez wątplenia stanowi ona przyczynek do rozwoju nauk społecznych, w tym szczególnie pedagogiki medialnej i pedagogiki społecznej.

Ocena formalna

Opiniowana rozprawa doktorska zawiera konstytutywne elementy pracy naukowej. Ma ona czytelny układ, składa się zasadniczo z siedmiu rozdziałów dopełnionych przez wprowadzenie,

zakończenie, bibliografię, spis tabel oraz abstrakt, całość pracy stanowi 414 stron maszynopisu. Bibliografia (całość na ss. 348-410) podzielona została na trzy części: I. Źródła monograficzne, artykuły; II. Źródła internetowe; III. Raporty i rankingi (w sumie obejmuje 651 pozycji). Bibliografia wskazuje, że Autor dokonał rzetelnego studium literatury przedmiotu.

Struktura poszczególnych rozdziałów, jak i ich zawartość treściowa jest przemyślana i wiąże się ściśle z tematem pracy. Problematyka trzech pierwszych rozdziałów – stanowiących część teoretyczną rozprawy, koncentruje się głównie na ukazaniu i charakterystyce zagadnień związanych z psychologicznym i społecznym rozwojem i funkcjonowaniem młodych dorosłych, technokulturą wobec wyzwań współczesności oraz opisaniem serwisu internetowego YouTube jako przykładu medium ery postcyfrowej. W rozdziale czwartym tzw. metodologicznym, ukazano przede wszystkim szereg niezbędnych założeń i poczynań metodologicznych będących podstawą badań własnych Autora rozprawy. Ostatnie zaś trzy rozdziały, tworzą spójną część dysertacji i zawierają prezentację i opis wyników badań własnych, w których Autor prezentuje między innymi zagadnienia związane z konstruowaniem kariery menedżerów mediów społecznościowych, opisuje też doświadczenie socjalizacyjne i praktykę w procesach konstruowania kariery zawodowej oraz zagadnienia związane z procesem facylitacji młodych dorosłych w percepcji badanych osób. Układ całej pracy wskazuje na prawidłowe zawężenie zakresu przeprowadzonych analiz; poruszane treści odpowiadają tytułowi i tematyce pracy.

Zamieszczone w pracy wprowadzenie liczy 16 stron (s. 7-22) i zawiera istotne, dobrze przemyślane i dookreślone informacje wstępne dotyczące treści dysertacji. Autor sygnalizuje w nim podstawowe zagadnienia wyjaśniające (definicyjne) związane z podjętym tematem rozprawy (s.7-15), akcentując między innymi uzasadnienie wyboru tematu pracy (s.17), cel pracy, którym jest „rekonstrukcja doświadczeń na przykładzie youtubera z uwzględnieniem działań tiktokera (praktyka menedżerska) oraz analizę procesów facylitacji młodych w mediach społecznościowych” (s.18) oraz wskazuje również problem badawczy (s.17), a także metodę (studium przypadku), którą wykorzystał w przeprowadzonych badaniach (s.16). W dalszej zaś części wprowadzenia Autor dokonuje charakterystyki i opisu poszczególnych rozdziałów pracy. Zamieszczone w rozprawie doktorskiej wprowadzenie dobrze sygnalizuje zatem zamiary badawcze Autora oraz stanowi dobrze przygotowany grunt pod dalsze rozważania i analizy związane z tematem pracy.

Zapoznanie się z poszczególnymi rozdziałami dysertacji pozwala stwierdzić, iż Autor z dużą wnikliwością dokonał złożonych analiz istotnych kwestii podjętych w pracy, niejednokrotnie wysuwając przy tym wiele ciekawych spostrzeżeń i wniosków. Praca napisana jest z pewną pasją i głębokim zrozumieniem potrzeby podejmowania tego typu twórczej refleksji w obszarze współdziałania nowych mediów (portali społecznościowych) i edukacji (wychowania, nauczania). Ponadto należy zauważyć, iż całość poczynionych w dysertacji opracowań odślania dobrą orientacji Autora w literaturze przedmiotu, w tym szczególnie w literaturze obcojęzycznej (zagranicznej), z której

w większości Autor korzystał. Pewien niedosyt budzi brak szerszego odniesienia w pracy do literatury szczególnie z zakresu pedagogiki społecznej.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „*Charakterystyka psychologiczna młodych dorosłych – wybrane zagadnienia*” (s. 23-88), Autor dokonuje wiele ciekawych analiz i opisów, które uwypuklają nie tylko pedagogiczny, ale także interdyscyplinarny charakter dysertacji, dotyczą one między innymi: określonych zadań rozwojowych młodych dorosłych i ich realizacji (ujęcie klasyczne i współczesne), następnie gruntownie opisane zostają różne podejścia do struktury postformalnego sposobu myślenia w rozwoju poznawczym wczesnej dorosłości oraz podejmowanie nowych ról społecznych przez młodych dorosłych dla osiągnięcia wyższych poziomów dojrzałości psychicznej. Autor przybliża również znaczenie potrzeby hubrystycznej, będącej dążeniem jednostki do podwyższenia poziomu własnej wartości w celu podejmowania ambitnych działań oraz wprowadzania zmian w statusie i roli dóbr materialnych (stratyfikacji społecznej). W końcowej części rozdziału w sposób umiejętny zostaje przeprowadzona przez Autora charakterystyka współczesnych obszarów funkcjonowania społecznego i zainteresowań młodych dorosłych (innowacyjność, kreatywność, spędzanie czasu wolnego). Uwypuklone zostają tu również przekształcenia w ukierunkowanych działaniach młodych dorosłych w przestrzeni Internetu, którzy w mediach społecznościowych pragną wykazać się dynamiczną „różnorodnością” i pragmatyzmem.

W rozdziale drugim – „*Technokultura wobec współczesności*”, Autor z dużym zapałem podejmuje refleksję nad całym spektrum zagadnień związanych z właściwym rozumieniem, funkcjonowaniem i postrzeganiem technokultury, osadzając swoje przemyślenia i analizy w kontekście szeroko rozumianej edukacji i społecznego funkcjonowania młodego pokolenia. Odnosząc się w recenzji to treści tego interesującego rozdziału, wskażę jedynie niektóre zagadnienia, które zostały tu podjęte. Autor na bazie opisu różnych ujęć i przemian współczesnej kultury, zwraca baczną uwagę na ontologiczny wymiar nowych mediów i sztukę postcyfrową oraz na charakterystyczne cechy cyberkultury i technokultury w odniesieniu do interdyscyplinarnego pola badawczego. Zaprezentowane zostaje tu także znaczenie technokultury, jako swoisty obszar badań społecznych i kulturowych z udziałem nowych technologii. W rozdziale tym zostają również wnikliwie omówione koncepcje nowych mediów w epoce poscyfrowej, pozwalające lepiej zrozumieć nie tylko czym jest kultura facylitacji, ale także tzw. kultura nadprodukcji w przekazie audiowizualnym. Pozwala to Autorowi nakreślić kluczowe aspekty dotyczące praktyki współczesnego zarządzania jako procesu facylitacji (negocjowanie postaw społecznych) w edukacji eksperymentalnej, zarządzaniu biznesem oraz w zwinnym i ekstremalnym zarządzaniu projektami (kompleks działań wymagających twórczości i kreatywności od uczniów w szkole oraz kompetencji ludzi młodych w elastyczności zarządzania).

W rozdziale trzecim noszącym tytuł „*Serwis internetowy YouTube jako przykład medium ery postcyfrowej*”, Autor skupia się głównie na ukazaniu charakterystyki (istoty, specyfiki pracy) menedżera mediów społecznościowych (youtubera) odpowiedzialnego za tworzenie i prowadzenie

strategii wideo oraz projektowanie obecności jednostek w mediach społecznościowych. Zostaje tu także opisana interesująca z pedagogicznego punktu widzenia, perspektywa kreatywności (innowacyjności) w środowisku zaangażowanym w Internecie; pozwala ona bowiem zrozumieć w jaki sposób media społecznościowe zmieniają wymiar interakcji między ludźmi (zachowania, język, zaufanie). Niemniej ważne staje się dla Autora w tym rozdziale wyjaśnienie szeregu kwestii związanych ogólnie mówiąc z zarządzaniem i udostępnianiem aktualnych treści w sieci, a także z rozwojem serwisu YouTube i jego popularności wśród youtuberów (influencerów), jako jednej z największych witryn edukacyjnych umożliwiającej socjalizację i osiąganie profesjonalizmu w sieci. Rozdział zamyka, a jednocześnie w pewien sposób dopełnia odniesienie się Autora kolejno do określonych charakterystyk serwisu YouTube np. systemu reprezentacji, zasady działania algorytmu, wideo marketingu, kultury facylitowania.

W kolejnym czwartym rozdziale Rozdział pt. „*Założenia metodologiczne badań własnych*” – Autor zawarł istotne informacje dotyczące „koncepcji i realizacji” badań własnych. Biorąc pod uwagę teoretyczno-empiryczny charakter dysertacji należy przyznać, że Autor w sposób prawidłowy określił podstawowe założenia metodologiczne wymagane w tego typu pracach (przedmiot, cele, problemy, metody, narzędzia badawcze). Uwzględniając oryginalność przeprowadzonych badań, na uznanie zasługuje zamieszczenie w tym rozdziale punktu (4.1.), w którym Autor opisuje trudności związane z badaniem ról menedżerów mediów społecznościowych; pozwala to bowiem lepiej zrozumieć przyjętą przez Autora „koncepcję” badań własnych i późniejsze ich wyniki. W sposób pozytywny należy ocenić, jak już wcześniej wspominałem, trafne dookreślenie celów (s.217) i problemów badawczych (s.218) oraz dobór metody zastosowanej w badaniach, którą była metoda przypadku (s.220). Pozwoliło to Autorowi zebrać i gruntownie opracować wiele cennych danych oraz wyprowadzić z nich interesujące wnioski dla teorii i praktyki pedagogicznej. Zauważyć należy również, iż informacja o przyjętych w pracy tzw. komponentach metodologii badań własnych, pojawia się w sposób uporządkowany i spójny. Należy jednak nadmienić, iż Autor nie zamieścił w pracy (aneks), tzw. dyspozycji lub kwestionariusza wywiadu, którym posłużył się w badaniach. W ostatniej części rozdziału czwartego (punkt 4.6.), Autor zamieścił wyjaśnienie jak przebiegał dobór do badań tzw. przypadku - youtubera i tiktokera (s.221-224) oraz dokonał charakterystyki sposobu organizacji badań (s. 224-225). Biorąc pod uwagę całość rozdziału czwartego poświęconego metodologii badań własnych należy stwierdzić, iż Autor w sposób prawidłowy wyznaczył podstawowe i zarazem niezbędne założenia metodologiczne pracy. Treści poruszane w tym rozdziale zostały wystarczająco dookreślone i w sposób przejrzysty opisane.

Ostatnie trzy rozdziały pracy (piąty, szósty, siódmy) noszące kolejno tytuły: „*Konstruowanie kariery menedżerów mediów społecznościowych w percepcji badanych*”, „*Doświadczenie socjalizacyjne i praktyka w procesach konstruowania kariery zawodowej*” oraz „*Proces facylitacji młodych dorosłych w percepcji badanych*”, zawierają odpowiednio przeprowadzoną i usystematyzowaną przez Autora analizę, interpretację i opis danych pozyskanych w trakcie badań wraz z wynikającymi z nich wnioskami i implikacjami dla praktyki pedagogicznej. Należy zauważyć, iż

dopiero ta część pracy w pełni ujawnia zaangażowanie i wnikliwość badawczą Autora pracy, gdyż dokonywane tu analizy i opisy charakteryzują się merytorycznością i spójnością z wcześniej poczynionymi założeniami badawczymi. W rozdziale piątym (s. 226-273) Doktorant odnosi się między innymi do ważnej kwestii związanej z konstruowaniem kariery menedżera mediów społecznościowych, zwracając przy tym baczną uwagę na zagadnienie motywów, trudności oraz zalet wyboru kariery menedżera. Niemniej ważnymi kwestiami, które znalazły gruntowne opracowanie w tym rozdziale oraz trafne zilustrowanie licznymi odniesieniami do wypowiedzi badanych influencerów, są zagadnienia dotyczące: zasad rządzących karierą (menedżera) w sieci oraz „miejsca” jego rozwoju kompetencji menedżerskich. Autor dalej opisuje drogę profesjonalnego rozwoju (uczenia się menedżera) opartą na metodzie prób i błędów, podejmując również kwestię tzw. cennika usług w mediach społecznościowych. W kolejnym szóstym rozdziale (s. 274-300) Doktorant prezentuje opracowanie kwestii związanej z doświadczeniem socjalizacyjnym w środowisku mediów społecznościowych, a konstruowaniem kariery zawodowej menedżerów tychże mediów społecznościowych. Rozważania Autora koncentrują się tu na pomyślniej próbie udzielenia odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób przestrzeń socjalizacji zawodowej wymaga przystosowania do współczesnego świata technologii i mediów społecznościowych. Odsłania też kulisy wykorzystania w indywidualnej praktyce menedżerów np. statystyk czy algorytmów. W ostatnim szóstym rozdziale (s. 301-329) Autor dokonuje istotnych dla dysertacji analiz obejmujących proces facylitacji młodych dorosłych, czyli jak to określa sam Autor „ekstrapolacji aktualnych tendencji w mediach społecznościowych dla pracy zespołowej”. Ponadto Autor opisuje poszczególne „elementy” przyjętego tu tzw. modelu drabiny partycypacji (informowanie, konsultowanie, współdecydowanie, i podejmowanie decyzji), by ujawnić rozwój społeczeństwa współpracy, w tym procesu facylitacji z wnioskami i implikacją dla praktyki pedagogicznej. Ostatnim ważnym „punktem” w strukturze pracy jest zakończenie (s. 330-347), które w przypadku, tak obszernej dysertacji stanowi istotny jej element, w którym Autor zawarł całościowe podsumowanie dokonanych analiz, wysuwając wiele ciekawych i ważnych dla nauk społecznych wniosków i konstatacji oraz postulatów dla praktyki pedagogicznej i edukacyjnej.

Należy stwierdzić, że mgr Kamil Wnuk sporządził rozprawę doktorską poprawną polszczyzną. Drobne i nieliczne błędy o charakterze redakcyjnym czy językowym, nie umniejszają wysokiej wartości merytorycznej pracy. Z kolei na uznanie zasługuje rzetelność z jaką Autor stosował przypisy, przywołując nie tylko poszczególne pozycje literatury, źródeł, aktów prawnych czy materiałów internetowych, ale umieszczając również własne wyjaśnienia do tekstu głównego pracy. Autor w wielu miejscach trafnie „ilustruje” treści pracy fragmentami wypowiedzi badanych influencerów, które w sposób naturalny uzupełniają prowadzone przez niego opisy. Ostatecznie można stwierdzić (na podstawie oceny układu treści w dysertacji oraz jej zawartości merytorycznej z punktu widzenia poprawności formalno-językowo-stylistycznej), że spełnia ona kryteria formalne stawiane pracom naukowym opracowanym w celu ubiegania się o uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk społecznych.

Ocena merytoryczna

Dysertacja doktorska autorstwa Pana mgr Kamila Wnuka bez wątpienia zasługuje na pozytywną ocenę, mimo drobnych uwag, które przedstawiłem w recenzji. Poczyniłem je, gdyż mogą być pomocne w przygotowaniu autorskiej monografii (o ile Doktorant ma taki plan) oraz dopracowaniu warsztatu badawczego w kontekście podejmowania przyszłych projektów naukowych. Jednak pragnę w tym miejscu zauważyć, że rozprawa w zupełności wpisuje się w specyfikę dyscypliny (pedagogiki) oraz posiada liczne walory naukowe. Z pewnością jej przygotowanie wymagało od Doktoranta sporej wiedzy o podjętym problemie, a także wiele trudu w czasie realizacji badań.

Rozprawa doktorska zatytułowana: *„Rola menedżerów mediów społecznościowych na przykładzie youtuberów w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych”*, stanowi przykład klasycznej pracy naukowej opracowanej w oparciu o wykorzystanie jednej z metod badań jakościowych jaką jest metoda przypadku. Doktorant w dysertacji (rozdział czwarty) prawidłowo określił założenia metodologiczne badań własnych, w tym: przedmiot (s. 215); cele: główne oraz poznaaczy i praktyczny (s. 217-218), a także problem główny i trzy problemy szczegółowe (s. 219). Kolejno prawidłowo wyłonił metodę badań, co wyczerpująco uzasadnił (s. 221-224), a na tej podstawie dobrał narzędzie badawcze: kwestionariusz wywiadu pogłębionego (s. 225). Szkoda, że ów kwestionariusz wywiadu nie został zamieszczony w pracy (aneks). W pracy zauważa się dedukcyjny tok rozumowania Doktoranta, który przechodzi stopniowo: od przybliżenia stosowanych w niej pojęć i wyjaśnienia wielu kontekstów podjętego w pracy problemu, do jego szczegółowych analiz i omówienia w świetle przeprowadzonych badań empirycznych. Warte podkreślenia jest także dostrzeżenie przez Doktoranta wagi holistycznego i interdyscyplinarnego spojrzenia na podjętą w pracy problematykę, co przyczynia się zwłaszcza do lepszego poznania i odkrycia „wielowymiarowości” pracy (zadań) menedżera mediów społecznościowych (rozdział piąty).

Trzy pierwsze rozdziały pracy można określić mianem „studium teoretycznego”, gdyż zawarte w nich zagadnienia Doktorant omówił w oparciu o dobrze dobraną literaturę przedmiotu. Liczne odwołania Doktoranta do literatury krajowej i zagranicznej/obcojęzycznej świadczą o Jego znakomitym przygotowaniu merytorycznym. Z kolei w odniesieniu do omówionych w dysertacji działań menedżerów mediów społecznościowych w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych (rozdział siódmy) oraz ich uwarunkowań, słusznie Doktorant podkreśla wagę tzw. kontekstu społeczno-kulturowego dla prawidłowego przebiegu facylitowania rozwoju młodych dorosłych. Doktorant stwierdza, że : „Rola facylitatora procesu jest więc stworzenie przestrzeni dla inkluzywnego i twórczego uczestnictwa, a także sekwencji działań w całym procesie tak, aby uczestnicy/uczestniczki mogli/mogły przyczynić się do realizacji wspólnego celu” (s. 327). Mgr Kamil Wnuk podnosi również problem wagi doświadczeń socjalizacyjnych i praktyki w procesach konstruowania kariery zawodowej menedżerów mediów społecznościowych zwracając uwagę, że: „obraz socjalizacji zawodowej menedżerów mediów społecznościowych nie ma ram uczenia się zasad, natomiast indywidualne doświadczenia (praktyka) i rola mentorów i menterek wpływają na działania performatywne youtuberów-influenencerów czy

tiktokerów-influencerów w ramach większego społeczeństwa sieci”. Autor pracy wyraża też pragnienie, „aby w naukach społecznych z pedagogiką na czele nastąpiła „refleksja w działaniu”, by scharakteryzować na nowo proces idei w nauce, w którym próbuje się odkryć, w jaki sposób to, co się ujawnia przyczyniło się do nieoczekiwanego lub oczekiwanego rezultatu badań transdyscyplinarnych w zakresie aktualnych problemów mediów społecznościowych” (s.346). W dysertacji znaczące są również wnioski i wskazania dla praktyki pedagogicznej i to nie tylko te zamieszczone w zakończeniu pracy, ale także tek pojawiające się na końcu trzech ostatnich rozdziałów pracy, w których Autor poddał analizie wyniki swoich badań empirycznych. Autor nie ograniczył się tu tylko do prostych stwierdzeń czy konstatacji, ale umiejętnie łączył wyniki przeprowadzonych analiz materiału badawczego z własnymi przemyśleniami i postulatami.

Rozprawa doktorska Pana mgr Kamila Wnuka przez podjętą w niej problematykę w sposób szczególny wpisuje się między innymi w nurt badań naukowych jednej z najstarszych subdyscyplin pedagogicznych w naszym kraju, jaką jest pedagogika społeczna. Pewien niedosyt w moim odczuciu, budzi zatem brak szerszego odwołania się przez Autora w przeprowadzonych rozważaniach do zagadnień (np. relacja jednostka a środowisko, siły społeczne, przetwarzanie środowiska, środowiskowe uwarunkowania procesów wychowawczych) z zakresu pedagogiki społecznej. Uwzględnienie w przez Autora dysertacji w dalszych swoich badaniach zagadnień z zakresu pedagogiki społecznej może znacznie je wzbogacić oraz poszerzyć ich zakres.

Wniosek końcowy

Pracę uważam za ważną i w wielu miejscach oryginalną, mającą duże znaczenie dla teorii i praktyki pedagogicznej. Podkreślić należy dobrą konceptualizację „projektu badawczego”, a następnie jego realizację dokonaną przez Autora z pewnym „rozmachem” wymagającym zaangażowania, wytrwałości i dużego nakładu pracy. Bogaty i zróżnicowany materiał źródłowy został opracowany w klarowny i przystępny sposób, z właściwym zachowaniem wymogów, językowych, stylistycznych i edytorskich. Przemyślenia i analizy Autora zawsze służyły rozwiązaniu (wyjaśnieniu) określonego problemu naukowego. Praca stanowi zatem oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Przedstawiona do recenzji dysertacja doktorska mimo występujących w niej nielicznych, drobnych „niedociągnięć” pokazuje, że Doktorant potrafi samodzielnie prowadzić pracę naukową oraz doskonale rozumie misję realizacji badań w naukach społecznych, w szczególności w pedagogice.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgr Kamila Wnuka zatytułowana: „*Rola menedżerów mediów społecznościowych w na przykładzie youtuberów w procesie facylitowania rozwoju młodych dorosłych*” spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim określonym w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65, poz. 595 z póź. zm.) oraz na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.) i wnoszę do o dopuszczenie Pana mgr Kamila Wnuka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, dnia 18 września 2023 r.

